

TÜRK DİZİLERİNİN ORTA ASYA TÜRK CUMHURİYETLERİNDE TÜRKÇE ÖĞRENMEYE ETKİSİ (KIRGIZİSTAN ÖRNEĞİ)*

THE EFFECT OF TURKISH SERIALS ON TURKISH LEARNING IN CENTRAL ASIAN TURKIC REPUBLICS (SAMPLE OF KYRGYZSTAN)

İrfan ARIK**

Fatih ÇELİK***

Öz

Türkiye, 2000'li yıllardan sonra gerçekleştirdiği ekonomik büyümenin yanında kültürel alanda da birçok ilerleme kaydetmiştir. Özellikle dizi sektörünün yurt içinde başlayan yükselişine yurt dışında da devam etmesiyle Türkiye adından sıkça bahsedilen bir ülke konumuna gelmiştir. Türk dizileri yurt dışında öncelikle ortak tarihi bağların ve kültürel değerlerin bulunduğu Orta Doğu, Balkanlar ve Orta Asya coğrafyasında izlenmeye başlamış ardından Güney Amerika'dan Uzak Doğu'ya kadar çok farklı coğrafyalarda izlenir hale gelmiştir.

Orta Asya Türk Cumhuriyetleri Türk dizilerinin ilk olarak yurt dışına açıldığı ülkeler olmuştur. Uzun yıllar Sovyet rejimi altında yaşayan Türk Cumhuriyetlerinde Türkiye ile kültürel bağların geliştirilmesi mümkün olmamıştır. 1990'lı yıllarda bağımsızlığını kazanmalarıyla öncelikle eğitim alanında başlayan işbirlikleri yıllar içinde büyük gelişme kaydetmiştir. Bunlara ek olarak son yıllarda Türk dizilerinin bu ülkelerde yoğun bir şekilde izlenmesi neticesinde Türkiye'ye, Türk kültürüne ve Türkiye Türkçesine büyük bir ilgi başlamıştır. Türk Cumhuriyetlerinden Türkiye'ye giden turist sayısında artış olduğu gibi Türk Cumhuriyetlerinde Türkçe kurslarına başvurular da bir yükseliş olduğu görülmektedir. Söz konusu bu gelişmelerin yaşandığı ülkelerden biri de Orta Asya'nın merkezinde yer alan Kırgızistan'dır.

Türkiye yapımı dizilerin Kırgızistan örneğinde Türkçe öğrenmeye etkisinin araştırıldığı bu çalışmada Türk dizilerini izleyen üniversite öğrencilerine anket uygulayarak veri elde edilmiştir. Kırgızistan'da Narın, Karakol, Oş, Calalabad ve başkent Bişkek olmak üzere beş farklı şehirde bulunan yedi üniversitedeki 1094 öğrenciden elde edilen veriler IBM SPSS Statistics 16 programı kullanılarak analiz edilmiştir. Araştırma sonucunda Türk dizilerinin Kırgızistan'da üniversite öğrencileri arasında oldukça popüler olduğu, ayrıca Türkçe öğrenmeye ve Türkçenin yaygınlaşmasına büyük bir katkısının olduğu ortaya çıkmıştır. Yapılan birçok araştırmada Türkiye'nin 'yumuşak gücü' olarak nitelenen dizilerin Kırgızistan'da da Türkiye'ye önemli bir katma değer sağladığı görülmüştür.

Anahtar Kelimeler: Türk Dizileri, Orta Asya Türk Cumhuriyetleri, Türkçe, Kırgızistan.

Abstract

Turkey has made a progress in many cultural fields beside its economic growth after the 2000s. In particular, the rise of television serials in the domestic market continued abroad and Turkey has become a frequently mentioned country name. Turkish serials began to be watched abroad firstly in the Middle East, Balkans and Central Asia geographies, where common historical ties and cultural values were found, and then they were watched in many different places from South America to the Far East.

The Central Asian Turkic Republics were the countries where Turkish TV series were first viewed abroad. Since Turkic Republics lived under the Soviet regime, they were not able to develop cultural ties with Turkey for many years. After Turkic Republics gained their independence in the 1990s, the cooperation that started in the field of education has made great progress over the years. In addition, as a result of viewing some Turkish serials in these countries in recent years, a great interest began for Turkey, Turkish culture and Turkish language. There is an increase in the number of tourists going to Turkey from Turkic Republics and also there is an increase in the applications of Turkish courses in Turkic Republics. One of the countries in which these developments are taking place is Kyrgyzstan, which is in the center of Central Asia.

In this study, the effect of television serials on Turkish learning was investigated in Kyrgyzstan sample. The data were obtained by applying a questionnaire to the university students viewing Turkish serials. The data obtained from 1094 students in seven universities in five different cities, including Narın, Karakol, Oş, Calalabad and the capital Bishkek in Kyrgyzstan, were analyzed using the IBM SPSS Statistics 16 program. As a result of the research, it has been found out that Turkish serials are very popular among university students in Kyrgyzstan and they have a great contribution to Turkish learning and spread of Turkish. Being characterized as Turkey's 'soft power' in many studies, Turkish serials provide a significant added value to Turkey in Kyrgyzstan too.

Keywords: Turkish Serials, Central Asian Turkic Republics, Turkish, Kyrgyzstan.

* Bu çalışma 17-21 Nisan 2019 tarihinde Alanya'da düzenlenen "V. INES Human and Civilization Congress From Past To Future" adlı kongrede sözlü olarak sunulan bildirinin genişletilmiş halidir.

** Okutman, Dr. Kırgızistan-Türkiye Manas Üniversitesi, Yabancı Diller Yüksekokulu (irfanarik@hotmail.com) ORCHID: 0000-0001-5742-374X

*** Okutman, Dr. Kırgızistan-Türkiye Manas Üniversitesi, Yabancı Diller Yüksekokulu (fatihcelik007@gmail.com) ORCHID: 0000-0002-8945-4986

GİRİŞ

Dünyada küreselleşmenin hızlı bir şekilde gerçekleşmesi uluslararası bağlamda yapılan bütün ilişkilerin her geçen gün artmasına sebep olmuş, buna paralel olarak da bu durum insanlar arasında yabancı bir dil öğrenmeyi ihtiyaç haline getirmiştir. Bundan daha yirmi yıl öncesinde bir yabancı dil bilmek önemli bir ayrıcalıktan şu an bu durum tamamen doğal bir gereksinim haline almıştır. Aynı şekilde önceden yabancılara Türkçe öğretimi çok popüler bir alan değilken günümüzde hem yurt içinde hem de yurt dışında Türkçe öğrenme talebinin hızla arttığı görülmektedir. Bu talebin sebepleri olarak ticaret yapmak, iş bulmak, turizm, eğitim gibi daha temel sebeplerin yanında dünyada çok ilgi görmeye başlayan Türk dizilerini Türkçe olarak izleme isteği de eklenebilir.

2000'li yıllardan günümüze Türk dizileri, büyük oranlarda beğeni kazanmış, izlenme rekorları kırmıştır. Türk dizilerinin başarısı, Türkiye sınırlarını da aşarak, Türk seyircisinden sonra, günümüze kadar '54 ülkeye, 72 dizi' ile yayılmıştır (Akova, 2014, 4-5). Dünyanın birçok yerinde olmak üzere özellikle Ortadoğu, Orta Asya, Kuzey Afrika ve Güney Amerika Avrupa gibi farklı coğrafyalarda sevilerek takip edilen Türk dizilerinin izlendiği topluma etkileri ve katkıları üzerine birçok araştırma yapılmıştır. Bu çalışmada Türk dizilerinin izlendiği toplum üzerinde dil yönünden etkilerine değinilecektir. Bir dilin dünyada yaygın bir şekilde bilinmesi ve de öğrenilmesi o dili konuşan devletin gücünü de gösterir. Dünyada hızlı bir şekilde yayılan Türkçe girdiği hiçbir topluma zulüm ya da baskı aracılığıyla değil gönülleri fethederek girmiştir. Bu durum geçmişte de günümüzde de bu şekilde olmuştur. Türkçenin yabancılar tarafından öğrenilmesinde Türk dizilerinin de çok büyük etkisi olduğunu yapmış olduğumuz çalışmada görmekteyiz. Bu çalışmada Kırgızistan'daki üniversitelerde okuyan ve Türk dizilerini izleyen öğrencilere Türkiye Türkçesine bakış açılarını ve Türk dizilerinin Türkçe öğrenme isteklerindeki etkisini ortaya koymak üzere bazı sorular yöneltilmiştir. Yapılan bu anketten elde edilen veriler analiz edilmiş ve yorumlanmıştır. Analizler neticesinde Türk dizilerini izleyenlerin Türkçe öğrenme isteğinde Türk dizilerinin etkisinin olduğu ortaya çıkmıştır.

1. TÜRK DİZİLERİ:

1970'li yılların başlarında başlayan Türk dizilerinin çekimi çalışmaları ilk yıllarda daha çok roman uyarlamaları ile yapılmıştır. 1970'li ve 1980'li yıllarda yabancı dizilerin hâkim olduğu Türk televizyon yayıncılığında 1980'lerin sonunda özel televizyon kanallarının kurulmasıyla büyük bir değişim yaşanmıştır. 1980'lerde başlayan "Bizimkiler" gibi aile dizileri çekimi 1990'lı yıllar boyunca devam etmiştir. Türk dizileri 2000'li yıllarla birlikte yurtdışına açılmış ve beklenmedik bir şekilde ilgi görmeye başlamasıyla hem yurtiçinde hem de yurt dışında büyük bir gelişme göstermiştir. Bugün Türk dizi sektörü dünyada bu alanda söz sahibi birçok ülkeyi geride bırakarak Amerika ile yarışır duruma gelmiştir.¹

Türk dizilerinin yurtdışına açılması 2001 yılında Kazakistan'da "Deli Yürek" adlı dizinin yayınlanması ve yoğun ilgi görmesi ile başlamıştır. "Gümüş" adlı dizinin 2006 yılında MBC televizyonunda yayınlanması ve Arap izleyiciler tarafından beğenilmesi ile Türk dizileri Orta Doğu coğrafyasında izlenir duruma gelmiştir. Ardından gelen "Binbir Gece", "Muhteşem Yüzyıl" ve "Fatmagül'ün Suçu Ne?" gibi dizilerle bu başarı Balkanlar başta olmak üzere başka coğrafyalara da yayılmıştır. Günümüzde Türk dizileri sadece Orta Doğu, Balkanlar ve Orta Asya ülkelerinde değil Güney Amerika'dan Uzak Doğu'ya, Afrika'dan Kuzey Avrupa'ya kadar birçok farklı ülkede izlenir duruma gelmiştir. Türk dizilerinin günümüzde dünyada 150'den fazla ülkede 500 milyondan fazla kişi tarafından takip edildiği öngörülmektedir.²

Türk dizileri Kırgızistan'da da oldukça popülerdir. Birçok ulusal ve yerel televizyon kanalında 'prime time' olarak adlandırılan televizyonun en çok izlendiği saatlerde Türk dizileri yayınlanmaktadır. Akşam kuşağında yayınlanan dizilerin gündüz kuşağında tekrarları verilmektedir. "Muhteşem Yüzyıl" ve "Diriliş Ertuğrul" dizileri devlet kanalı olan KTRK televizyonunda haftanın dört günü Kırgızca dublajlı olarak yayınlanmıştır. "Kara Sevda" adlı dizi ise Kırgızistan'ın önde gelen televizyon kanalı olan NTS'de Rusça dublajlı olarak yayınlanmıştır. Türk dizileri devlet televizyonunda haricindeki kanallarda genellikle Rusça dublajlı olarak yayınlanmaktadır. Dublajlı ya da alt yazılı olarak başlayan Türk dizilerini izleme eylemi ilerleyen zamanlarda dizinin orijinal dili olan Türkçeye dönebilmektedir. Bunların dışında da birçok Türk dizisi başka televizyon kanallarında yayınlanmaktadır.

2018 yılı Ocak ayında Kırgızistan'da yayınlanan Türk dizileri şunlardır; "Çalılıkuşu" (Piramida, Eho Manas), "Muhteşem Yüzyıl" (KTRK, Damaşniy Kanal), "Kara Sevda" ve "Kuzey Güney" (NTS), "Cesur ve Güzel" ve "Al Yazmalı" (5. Kanal), "İntikam" ve "Muhteşem Yüzyıl-Kösem" (Eho Manas), "Adını Feriha

¹ <https://www.a24.com.tr/turkiye-dizi-sektorunde-abd-ile-yarisiyor-haberi-40091997h.html?h=50> Erişim Tarihi: 08.04.2019.

² <https://www.sabah.com.tr/ekonomi/2019/03/12/turk-dizileri-500-milyon-kisiye-ulasti> Erişim Tarihi: 11.04.2019.

Koydum" ve "Aşk-ı Memnu" (Oş TV), "Kurtlar Vadisi" (Ümüt TV), "Binbir Gece" (STB), "Diriliş Ertuğrul" (Ayan TV).

2019 yılı Nisan ayında Kırgızistan'da 'prime time' kuşağında yayınlanmakta olan Türk dizileri şu şekildedir; "Fazilet Hanım ve Kızları" (Piramida, Sanat TV, Kırgızistan HD), "Kanatsız Kuşlar" (Eho Manas), "Çukur" ve "İçerde" (Oş TV), "Al Yazmalı" (5. Kanal), "Kaderimin Yazıldığı Gün" (Intımak TV), "Kiraz Mevsimi" (7. Kanal HD, Oş Pirim), "Diriliş Ertuğrul" (KTRK, Kırgızistan Devlet Televizyonu).

Ayrıca Kırgızistan'da Türk dizileri sadece televizyondan izlenmemekte, CD/DVD'lerden ya da internetten de yoğun bir şekilde izlenmektedir. Özellikle gençler arasında internet üzerinde dizi izlemek daha yaygın bir davranıştır.

İlk başlarda sembolik rakamlarla başlayan yurt dışına dizi satışı günümüzde hatırı sayılır rakamlarla gerçekleşmekte ve Türkiye'nin önemli kültür ürünü ihracatları arasında yer almaktadır. 2018 yılı için yurt dışına dizi satışından elde edilen gelir 300 milyondan fazladır, bunun 2023 yılında 1 milyar dolar olması hedeflenmektedir.³ Bunun yanında dizilerden elde edilen geliri sadece rakamlarla ifade etmek doğru değildir. Türk dizilerinin ülke tanıtımına, ülke imajına, ülke turizmine, Türk mallarına, Türk kültürüne ve Türk diline büyük katkılar sağladığı görülmektedir. Bundan dolayı Aliyeva (2014, 84), Arbatlı ve Kurar (2015, 38), Bechev (2012, 144), Rousselin (2013, 16), Yanardağoğlu ve Karam (2013, 562) ve Zubkova (2015, 55) olmak üzere birçok araştırmacı tarafından Türk dizileri Türkiye'nin yumuşak güç unsuru olarak değerlendirilmektedir. Nitekim bunun farkına varan Türkiye Cumhuriyeti hükümet yetkilileri de bazı teşvikler ve bürokratik kolaylık sağlamakta, ayrıca Türkiye'nin yurt dışında daha doğru anlatılması için de dizi sektörü ile görüşmeler yaparak çeşitli girişimlerde bulunmaktadır. Cumhurbaşkanlığı İletişim Başkanlığı ve İstanbul Üniversitesi ortaklığıyla 11 Mart 2019 tarihinde organize edilen "Kamu Diplomasisi Aracı Olarak Türk Dizileri Çalıştayı" bu girişimlerden biridir. Bu çalıştayda da dile getirilen Türk dizilerinin bazı ülkelerde televizyonda yayınlanması bile internet üzerinden izlendiği, dizilerin Türk markalarının uluslararası alandaki rekabet gücünü artırdığı ve izleyenlerin Türkiye'yi ziyaret etmek istediği görülmektedir. Kültür Turizm Bakanı da Türk dizilerini turizm tanıtımında fayda olarak gördüklerini belirtmiştir.⁴ Kısacası, dünyanın çok farklı coğrafyalarında izlenen Türk dizilerinin Türkiye'ye, Türk kültürüne ve diline bir merak uyandırdığı söylenebilir.

2. YABANCILARA TÜRKÇE ÖĞRETİMİ:

Dünyada küreselleşmenin hızlı bir şekilde gerçekleşmesi uluslararası bağlamda yapılan bütün ilişkilerin her geçen gün artmasını doğurmuş, buna paralel olarak da bu durum insanlar arasında yabancı bir dil öğrenmeyi ihtiyaç haline getirmiştir. Bundan daha yirmi yıl öncesinde bir yabancı dil bilmek önemli bir ayrıcalıkken şu an bu durum tamamen doğal bir gereksinim halini almıştır. Aynı şekilde önceden yabancılara Türkçe öğretimi çok popüler bir alan değilken günümüzde hem yurt içinde hem de yurt dışında Türkçe öğrenmeye talebin hızla arttığı görülmektedir. Bu talebin sebepleri olarak ticaret yapmak, iş bulmak, turizm, eğitim gibi daha temel sebeplerin yanında dünyada birçok ülkede ilgi gören Türk dizilerini Türkçe olarak izleme isteği de eklenebilir.

Türkiye'de 1950'li yıllarda üniversitelerde Türkçenin yabancı dil olarak öğretimi konusunda çalışmalarla başlanmakla birlikte asıl büyük gelişmeler 1980'lerde yaşanmaya başlamıştır. 1980'lerle birlikte gelişen turizm sektörü, ülkenin dışa açık ekonomik program uygulamaya başlaması ve başka ülkelerle büyüyen ticaret hacmi diğer ülkelerin Türkiye'ye ile ilişkilerinin gelişmesini de beraberinde getirmiştir. 1990'lı yılların başında Orta Asya'daki Türk Cumhuriyetlerinin bağımsızlıklarını kazanması ile bu ülkelerden gelen öğrencilere ve Balkanlardan göç ederek Türkiye'ye gelenlere Türkçe öğretilmesi ihtiyacı ortaya çıkınca Türkçenin yabancılara öğretimi konusu da daha fazla önemsenmeye başlamıştır. Ankara Üniversitesi bünyesinde 1984 yılında açılan TÖMER (Türkçe ve Yabancı Dil Araştırma ve Uygulama Merkezi) yabancılara Türkçe öğretmek amacıyla açılan kurumların başında gelmektedir. British Council, Goethe Institut ve Alliance Française gibi dil ve kültür merkezleri örnek alınarak kurulmuş bir kurumdur. Türkçenin yabancı dil olarak öğretiminde kullanılan kitap setleri gibi önemli çalışmalara imza atmıştır.⁵ 1992 yılında kurulan ve bugün 150 ülkede faaliyet gösteren TİKA da (Türk İşbirliği ve Kalkınma Ajansı Başkanlığı) yabancılara Türkçe öğretiminde kullanılmak üzere her seviyede dil öğretim seti hazırlatmıştır.⁶ 2007 yılında kurulan Yunus Emre Enstitüsü de yabancılara Türkçe öğretimi konusunda son yıllarda öne

³ <https://www.haberturk.com/turk-dizileri-300-milyon-dolarlik-ihracat-yapiyor-2179942-ekonomi> Erişim Tarihi: 11.04.2019.

⁴ <https://t24.com.tr/haber/turkiye-dizi-ihracatinda-abd-ile-yarisiyor,810855> Erişim Tarihi: 08.04.2019.

⁵ <http://tomer.ankara.edu.tr> Erişim Tarihi: 03.04.2019.

⁶ www.tika.gov.tr Erişim Tarihi: 30.03.2019.

çıkan kurumlardandır. Kurumun Türkçe öğretim kitap setlerinin yanında yurtdışında bulunan 58 kültür merkezinde hem Türkçe öğretilmekte hem de diğer eğitim kurumlarıyla iş birlikleri yapılarak Türkoloji bölümleri ve Türkçe öğretimi desteklenmektedir.⁷ 2016 yılında kurulan Türkiye Maarif Vakfı ise yurt dışında Türkiye Cumhuriyeti adına Milli Eğitim Bakanlığı dışında doğrudan eğitim kurumu açabilen bir kuruluştur. Bulunduğu ülkelerde okul öncesinden yükseköğretime eğitimin her aşamasında etkin faaliyet yürütmektedir.⁸ Bunların yanında Türkiye'nin Kırgızistan ile ortaklaşa açtığı Kırgızistan-Türkiye Manas Üniversitesi ve Kazakistan ile ortaklaşa açtığı Ahmet Yesevi Üniversitesinde de yoğun bir şekilde Türkçe öğretilmektedir.

Günümüzde yabancı öğrencilerin sayısının artmasına paralel olarak üniversiteler bünyesinde açılan Türkçe öğretim merkezleri Türkçenin yabancı dil olarak öğretilmesinde ve bu konuyla ilgili ders materyali hazırlanmasında büyük bir gelişme kaydetmiştir. Üstelik üniversitelerin bir kısmında Türkçenin yabancı dil olarak öğretimi konusunda lisansüstü çalışmalar da yapılmaktadır. Nitekim yabancılara Türkçe öğretimi konusunda yapılan lisansüstü tezlerin sayısının 2006 yılından itibaren artış gösterdiği görülmektedir (Ercan, 2015, 4).

3. YABANCILARA TÜRKÇE ÖĞRETİMİNDE TÜRK DİZİLERİ:

Türk dizilerini izlemenin yabancılara Türkçe öğretiminde katkısı konusu iki başlık altında ele alınabilir.

3.1. Dil Öğretimine Katkısı:

Yabancı dil olarak Türkçenin öğretiminin hız kazanmasıyla birlikte kullanılacak yöntem ve araçlar da hızlı bir şekilde artmaya başladı. Bulunan yöntem ve araçlar dil öğrenenlerin özellikleri dikkate alınarak artırılmaktadır. Bireylerde zekâ türleri dikkate alınarak dil öğretim metotları oluşturulmaya çalışılmıştır. Yapılan araştırmalarla birçok zekâ türü belirlenmiştir. Bilimsel olarak kabul edilen bu zekâ türleri şunlardır; görsel zekâ, müziksel-işitsel zekâ, matematiksel zekâ, sözel zekâ, bedensel zekâ. Farklı zekâ türleri insanlarda bireysel farklılıklar oluşturur. "Bireysel farklılıkların bu derece çok çeşitli olması, eğitim sisteminde çoğulcu yöntemlerin kullanılmasını zorunlu kılmıştır. Çünkü her insan, aktif olarak kullandığı zekâları ile özel bir karışıma sahiptir." Bu nedenle Türkçenin yabancılara öğretiminde kullanılacak olan materyaller, farklı zekâ türleri dikkate alınarak hazırlanmalı ve kullanılmalıdır. (Çangal, 2012, 10-11).

Dil bilindiği üzere dört temel beceri üzerine kurulur. Bunlar; okuma anlama, dinleme anlama, konuşma ve yazma becerilerdir. Dil öğretiminde bunları birbirinden ayrı bir şekilde düşünülmemeli, bu beceriler bir bütün olarak öğretilmelidir. Bu becerilerin öğretiminde birçok farklı etkinlik ve çalışma yapılır. Dizi izlemek ya da izletmek de bunlardan birisidir. Dizi izlemeye başlamadan önce yapılan ön hazırlığın, dizi izleme anı ve diziden sonra yapılan çalışmalar bir bütün olarak değerlendirildiğinde dil öğretimindeki dört temel becerinin gelişmesinde katkısı olduğu görülecektir. Yabancı dil öğrenimi kendi kendine gerçekleştiği gibi bir sınıf ortamında da yapılabilmektedir. Buna bağlı olarak dizi izleme çalışması yaparken bazı noktalara dikkat edildiği zaman verimin arttığı göz önüne alınmalıdır. Bunlar:

Yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde kullanılmak amacıyla seçilecek olan dizilerde hedef kitlenin dikkate alınması çok önemlidir. Dizinin konusu öğrencilerin dikkatini çekebilmeli ve ayrıca dizinin dili öğrenenlerin dil seviyelerine hitap edebilmelidir. Ayrıca dizi seçilirken popüler ve de günlük konuların işlenmesi herkes tarafından kabul gören dizilerin seçilmesi faydalı olacaktır. Eğer dizi bir sınıf ortamında izleniyorsa dizide geçen ve de bilinmeyen kelimelerin, deyimlerin, atasözleri ve gramer yapılarının daha önceden öğretilmesinin dizinin daha anlaşılır bir şekilde izlenmesine katkısı olacaktır.

Dizi izletme esnasında bir olayın tam ortasında dizi durdurulup "Sizce şimdi ne olacak?" vb. şekilde sorular sorularak öğrencilerin konuşması sağlanarak öğrencilerin dikkatinin başka yönlere gitmesi de bu şekilde engellenmiş olur. Bunların yanı sıra dizide geçen bir olay ele alınarak kompozisyon yazmaları istenilebilir.

Dizi izleme çalışmasında yukarıda geçen etkinliklerin tam olarak yapılması durumunda dil öğretimindeki dört temel becerinin gelişmesine büyük katkı sağlayacağı açıktır. Böylelikle dil öğrenen kişiler sınıf içi dilin yanında günlük yaşamda kullanılan dil ile de daha fazla tanışmış olacaklardır.

3.2. Kültür Aktarımına Katkısı:

Diziler kültür aktarımının en iyi yollarından birisidir. Dizi izlemenin kültür aktarımında etkin rolü dikkate alınarak izletilecek dizinin kültürel unsurları da içerisinde barındırmasına dikkat edilmelidir.

⁷ www.yee.org.tr Erişim Tarihi: 05.04.2019.

⁸ https://turkiyemaarif.org Erişim Tarihi: 05.04.2019.

“Yabancı dil olarak Türkçeyi öğrenen kişi dil öğrenmenin yanı sıra örf ve adetlerimizi de öğrenir. Türkçe öğreticisi kullandığı yöntem ne olursa olsun öğrenciye dil unsurlarının yanı sıra kültür unsurlarını da vermelidir” (Yılmaz ve Irşi, 2017, 145). Türk dizi ve filmleri de birçok ülkede sevilerek izlenmektedir. Buna bağlı olarak da dizilerde canlandırılan Türk kültürü de izleyenler tarafından öğrenilmektedir. Bu bakımdan çekilen dizi ve filmlerde Türk kültürünü en iyi şekilde aktarmak gerekmektedir. Burada dizi ve film yapımcılarına çok büyük bir iş düşmektedir. Dil öğretimi amacıyla izletilen dizilerin seçiminde çok hassas davranmak faydalı olacaktır. Çünkü Türkçeyi öğrenen kişiler bir yandan diziler aracılığıyla yeni kelimeler öğrenirken bir yandan da Türklerin yaşam şeklinin dizilerdeki gibi olduğunu düşünebilmektedir.

Yabancı dil öğretimi, kültür öğretimidir. İnsanlar ait oldukları toplumun ve o topluma ait kültürün kelime ve kavramlarıyla kendilerini ifade ederler. Bütün kelime ve kavramların arkasında bir kültür geçmişi vardır. Bu sebeple öğretilen toplumun yapısı ve sosyal değerleri dikkate alınmalıdır. Dil öğretiminde kültürel öğelerinin aktarılmaması durumunda yabancı dil öğretimi eksik kalır. Çünkü dil, kültürün aynası ve aktarıcısı durumundadır. Yabancılar Türkçe öğretirken kültür unsurlarına yer vererek onların dilin içine girmelerini sağlamak, sosyal ilişkilere yer vermek ve öğrendiklerini sıkça tekrarlatmak gerekir (İşcan, 2011, 1). Dizilerde olayların belli bir tema çerçevesinde gelişmesi ve dizi izlemenin düzenli olarak tekrar edilen bir eylem olması nedeniyle öğretim faaliyetleri dışında da dil öğretimine faydası çoktur.

Literatüre bakıldığı zaman yabancı dil öğretiminde dizi izlemekten daha çok film izlemenin etkisi üzerinde durulan çalışmalarla karşılaşmaktadır. Hâlbuki yabancı dil öğretiminde filmler kadar diziler de kullanılabilir, hatta dizilerin filmlere göre bazı avantajları da bulunmaktadır. Öncelikle dizilerde bir süreklilik/devamlılık olması sayesinde izleyiciler daha yoğun ve uzun bir süre öğrenilecek yabancı dili duymaktadır. Bunun yanında belirli kelime, söz ve repliklerin her bölümde sık tekrarı da sözcük dağarcığının gelişmesini katkı sağlamaktadır. Dizilerde sıkça tekrar edilen kelime ve deyimlerin doğal ortamlarında kullanılıyor olması bunların kolay öğrenilmesini de sağlamaktadır. Üstelik diziler filmlere göre kelime bakımından daha zengindir. Birçok Türk dizisi için bunu ifade etmek doğru olmasa da diziler genel olarak filmlerden daha kısa süreli yapımlardır, dolayısıyla bir filme göre bir dizinin dikkat dağılmadan izlenmesi daha kolaydır. Üstelik izleyicilerin dizilerdeki karakterle özdeşleşmeleri daha sık görülen bir durumdur. Diziler arkadaş grubu ya da aile ile birlikte izlenerek haftalık belli rutinler oluşturulabilir ve dizi izlemek ortak paylaşılan bir eyleme dönüşebilir. Özetle, dizi izlemenin film izleme ile karşılaştırıldığında birçok bakımdan daha etkili olduğu ifade edilebilir.

4. YÖNTEM:

4.1. Araştırmanın Modeli:

Betimsel tarama modelinde bir araştırma yapılmıştır. Altunışık ve diğerlerine göre betimsel çalışmaların amacı “bir örgüt, birey, grup, durum veya olgunun düzgün bir portresini çizmektir” (Altunışık vd., 2010, 69). Bu tür çalışmalar mevcut olan durumu tanımlamaya/betimlemeye çalışır. Veri toplama tekniği olarak anket tekniği kullanılmıştır, dolayısıyla yaklaşım tarzı bakımından nicel bir araştırmadır. Araştırma için demografik veriler, Türk dizilerini izleme davranışları ve Türk dizilerinin Türkçe öğrenmeye etkisi olmak üzere üç bölümden oluşan bir anket formu kullanılmıştır. Anketler yüz yüze görüşme yoluyla Türk dizilerini izleyen üniversite öğrencilerine uygulanmıştır. Elde edilen veriler SPSS 16 programı kullanılarak analiz edilmiş ve yorumlanmıştır.

4.2. Araştırmanın Kapsamı ve Sınırlılıkları:

Bu araştırma Türk dizilerinin Türkçe öğrenmeye etkisini ortaya koymak maksadıyla yapılmıştır. Dolayısıyla çalışmada Türk dizilerinin Türkçe öğrenmeye ilgili boyutu ele alınmıştır. Daha homojen bir grup olması ve nüfusun en dinamik kesimini temsil etmesi nedeniyle çalışma üniversite öğrencileri üzerinde yapılmıştır. Bu araştırmadaki sınırlılıklar şu şekilde belirlenmiştir;

1. Türk dizilerini izlemeyen üniversite öğrencileri araştırma örneğine dâhil edilmemiştir.
2. Ülkenin tümünü temsil edebileceği düşünülen beş şehirde yedi üniversite örnekleme dâhil edilmiştir.
3. Araştırmanın uygulama kısmını oluşturan anketler 2017 yılı Ocak ve Mart ayları arasında uygulanmıştır.
4. Bazı üniversitelerde bulunan hazırlık sınıfı öğrencileri, 5. ve 6. sınıf öğrencileri araştırmaya dâhil edilmemiştir.

4.2.1. Evren:

Bu araştırma Türk Dizilerinin Orta Asya Türk Cumhuriyetlerinde Türkçe öğrenmeye etkisini Kırgızistan örneğinde ortaya koymak amacıyla yapıldığı için araştırmanın evreni Kırgızistan’da Türk

dizilerini izleyen tüm üniversite öğrencileridir. Evrenin tamamına ulaşmak vakit, ulaşım ve maddi olanak bakımından mümkün olmadığı için örneklem alınması yoluna gidilmiştir.

4.2.2. Örneklem:

Evreni Kırgızistan'da Türk dizilerini izleyen üniversite öğrencileri olarak belirlenen araştırmanın örnekleme ise evreni temsil ettiği düşünülen Kırgızistan'ın Bişkek, Oş, Calalabad, Narın ve Karakol olmak üzere beş farklı şehirden yedi üniversitede öğrenim gören ve Türk dizilerini izleyen 1094 öğrenci dâhil edilmiştir. Araştırmada örneklem grubu amaçlı örnekleme yoluyla belirlenmiştir. Öğrencilere öncelikle Türk dizilerini izleyip izlemedikleri sorulmuş ve en az bir Türk dizisini düzenli olarak izlemiş olan izleyicilere anket uygulanmıştır.

4.2.2.1. Araştırma örnekleme alınan üniversiteler:

Araştırma örnekleme yedi üniversite alınmıştır. Bunlar; Oş şehrindeki "Oş Devlet Üniversitesi", Calalabad şehrindeki "Calalabad İktisat ve Girişimcilik Üniversitesi", Karakol şehrindeki "Karakol Devlet Üniversitesi", Narın şehrindeki "Narın Devlet Üniversitesi", Bişkek'te bulunan "Milli Üniversite", "Bişkek Sosyal Bilimler Üniversitesi" (BGU) ve "Kırgızistan-Türkiye Manas Üniversitesi" (KTMÜ) dür.

4.2.2.2. Araştırma örnekleme alınan Türk dizileri:

Araştırma örnekleme yapılan ön araştırmalar neticesinde Kırgızistan'da üniversite öğrencileri arasında çokça izlendiği belirlenen Çilek Kokusu, Diriliş Ertuğrul, Elde Var Hayat, Ezel, Fatmagül'ün Suçu Ne?, Karadayı, Kara Sevda, Kurtlar Vadisi ve Muhteşem Yüzyıl olmak üzere 9 adet dizi dahil edilmiştir.

5. BULGULAR ve YORUM

Bu bölümde yüz yüze yapılan anketler sonucunda elde edilen veriler SPSS 16 programı kullanılarak analiz edilmiş ve yorumlanmıştır.

Tablo 1: Araştırmaya katılanların demografik özellikleri ile ilgili bulgular

	Özellikler	f	%
Cinsiyet	Kız	685	62,7
	Erkek	408	37,3
Etnik Kökeni	Kırgız	904	83,7
	Özbek	76	7,0
	Rus	46	4,3
	Diğer	54	5,0
Okuduğu Üniversite	KTMÜ	166	15,2
	Milli Ün.v.	162	14,8
	BGU	158	14,4
	Karakol Devlet Ün.v.	153	14,0
	Narın Devlet Ün.v.	151	13,8
	Oş Devlet Ün.v.	155	14,2
Okuduğu Sınıf	Calalabad İktisat ve Girişimcilik Ün.v.	149	13,6
	1. sınıf	295	27,0
	2. sınıf	344	31,4
	3. sınıf	267	24,4
	4. sınıf	188	17,2
Ailesinin Yaşadığı Yer	Köy	592	54,9
	Kasaba	114	10,6
	Şehir	263	24,4
	Bişkek Merkez	110	10,2
Ailesinin Toplam Aylık Kazancı	7.001 somdan az	147	13,4
	7.001-15.000 som arası	354	32,4
	15.001-30.000 som arası	339	31,0
	30.001-50.000 som arası	139	12,7
	50.000 somdan fazla	92	8,4
	Toplam	1094	%100

Tabloya 1'e bakıldığı zaman araştırmaya katılan üniversite öğrencilerinin çoğunluğunu kız öğrencilerin (%62,7) oluşturduğu görülmektedir. Bu durum Kırgızistan'da yükseköğretim okuyan kız öğrencilerin sayısı ile da paralel bir durumdur.⁹

⁹ <http://edu.gov.kg/kg/high-education/universities/> Erişim Tarihi: 05.04.2019.

Katılımcılar etnik köken bakımından incelendiğinde de ülkede etnik dağılımla paralel olarak en büyük grubu Kırgız etnik kökene sahip olanlar (%83,7) oluşturmuştur.

Katılımcıların yedi üniversiteye göre dağılım oranları birbirine yakın değerlere (%13,6 ve %15,2 arasında) sahiptir. Katılımcıların üniversite okuduğu sınıfa göre dağılımında ise ikinci sınıflar en yüksek orana (%31,4) sahipken dördüncü sınıflar en düşük oranla (%17,2) temsil edilmektedir.

Katılımcıların ailesinin yaşadığı yere göre dağılımına bakıldığında zaman büyük bir çoğunluğunun köy ve kasabada (%65,5) yaşadığı şehirde yaşayanların oranının (%34,5) ise daha az olduğu görülmektedir. Bu sonuç Kırgızistan'da kırsal nüfusun şehir nüfusundan fazla olmasıyla da paralel bir durumdur.

Katılımcıların ailesinin aylık gelir durumuna göre dağılımına bakıldığında zaman çoğunun (%76,8) ailesinin gelirinin 30.000 somdan daha az (Nisan 2019 döviz kuruna göre 430 dolar¹⁰) olduğu görülmektedir. Buradan hareketle Türk dizilerini izleyen öğrencilerin ailelerinden üst gelir grubunda yer alanların oranının az olduğu sonucuna varılabilir.

Tablo 2: Araştırmaya katılanların Türk dizilerini izleme sıklığı, izlediği süre ve dizi sayısı ilgili bulgular

Özellikler		f	%
Türk Dizilerini İzleme Sıklığı	Her gün	159	14,5
	Birkaç günde bir	250	22,9
	Hafta sonları	251	23,0
	Nadiren	288	26,3
	Artık izlemiyorum	145	13,3
Ne Kadar Süredir Türk Dizilerini İzlediği	6 aydan az	309	29,0
	6-11 ay arası	166	15,6
	1-5 yıl arası	390	36,7
	5 yıldan fazla	199	18,7
İzlenen Türk dizisi sayısı	Sadece 1 tane Türk dizisi izliyor	445	40,7
	2 tane dizi izliyor	218	19,9
	3 tane dizi izliyor	179	16,4
	4 ve 4'ten fazla sayıda dizi izliyor	252	23,0
Toplam		1094	%100

Tablo 2'ye göre araştırmaya katılanların en büyük grubunu nadiren Türk dizilerini izleyenler (%26) oluştururken en küçük grubu ise artık izlemiyorum (%13,3) cevabını verenler oluşturmaktadır. En küçük grubu oluşturmakla birlikte artık izlemiyorum cevabını veren izleyicilerin neden izlemediği konusunun derinlemesine araştırılması da gerekir.

Katılımcıların yarısından fazlası (%55,4) Türk dizilerini bir yıldan daha uzun süredir izlemektedir. Altı aydan daha az süredir izleyenlerin oranının (%29) toplam izleyicilerin yaklaşık üçte birini oluşturması Türk dizilerine olan ilginin devam ettiği şeklinde yorumlanabilir.

Katılımcıların izledikleri Türk dizisi sayısından karşılaştırıldığında en büyük grubu sadece bir tane dizi izleyenler (%40,7) oluşturmaktadır. Diğer taraftan dörtten fazla dizi izleyenlerin oranı (%23) ise toplam izleyicilerin yaklaşık dörtte birine denk gelmektedir.

Tablo 3: Araştırmaya katılanların Türk dizilerini başkalarına tavsiye etme durumu, izlediği kaynak ve dil ilgili bulgular

Özellikler		f	%
Türk dizilerini çevresindeki kişilere tavsiye etme durumları	Tanıdığım herkese	222	20,3
	Arkadaşlarıma	458	41,9
	Aileme	115	10,5
	Hiç kimseye tavsiye etmiyorum	297	27,1
Türk dizilerini izlediği kaynaklar	Televizyon	287	26,5
	CD/DVD	243	22,4
	İnternet	539	49,7
	Diğer	16	1,5
Türk dizilerini genellikle hangi dilde izlediği	Türkçe	266	24,7
	Kırgızca	135	12,5
	Rusça	605	56,1
	Altyazılı olarak	73	6,8
Toplam		1094	%100

¹⁰ <https://valuta.kg/stats/> Erişim Tarihi: 03.04.2019.

Araştırmaya katılanların arasında en büyük grubu Türk dizilerini arkadaşlarına tavsiye edenler (%41,9) oluşturmaktadır. Katılımcıların üniversite gençleri olması nedeniyle bu yaş grubunda akranlarından etkilenme diğer yaş gruplarına göre daha fazla olabildiği için bu oran beklenen bir sonuç olarak görülebilir. Diğer taraftan katılımcıların önemli bir kısmının (%27,1) Türk dizilerini hiç kimseye tavsiye etmiyor olması da araştırılması gereken bir konudur.

Katılımcıların yarısı (%49,7) Türk dizilerini internet üzerinden izlemektedir. Üniversite gençleri arasında yeni medya kullanımı diğer yaş gruplarına göre daha yaygın olduğu için dizileri internette izleme oranı daha yüksektir. Reklamlar olmadan ve cep telefonlarından istedikleri yer ve saatte izleme imkânı olduğu için internet tercih ediliyor olabilir.

Katılımcıların çoğunluğu Türk dizilerini Rusça dublajlı (%56,1) olarak izlemektedir. Türkçe olarak izleyenlerin oranı ise toplam izleyicilerin yaklaşık dörtte biridir (%24,7). Bununla birlikte Türk dizilerinin özellikle Rusça dublajlarının kalitesi çok düşüktür. Arka planda Türkçe duyulabilmektedir. Üstelik çoğu zaman tüm karakterleri bir kişi seslendirmekte ya da kadın karakterleri bir kişi erkek karakterleri bir kişi seslendirmektedir. Bu durum ise izleyicinin seyir zevkini azaltmaktadır. Bundan dolayı bilhassa Türkiye Türkçesine çok yakın olan Kırgızca bilen izleyiciler dublajlı ya da alt yazılı olarak başladıkları izleme eylemine belli bir süre sonra Türkçe olarak devam edebilmektedirler.

Arbatlı ve Kurar (2015,45) tarafından Türk dizilerinin Kazakistan'da izlenmesi konusunda yapılan çalışmada katılımcıların büyük bir çoğunluğunun Türk dizilerini Türkçe izlediği görülmüştür. Bu sonucun elde edilmesinde araştırmanın Kazakistan'da Türkçe öğretim merkezindeki kursiyerler üzerinde yapılmış olması etkili olmuştur. Bunun yanında katılımcıların sadece %17,6'sı Türk dizilerini Kazakça izlemektedir. Bu sonuç Kırgızistan'da Türk dizilerini izleyenlerden elde edilen Kırgızca izleme oranıyla (%12,5) paralellik göstermektedir. Buradan hareketle diğer Türki Cumhuriyetlerde de Türk dizilerinin Türkçe izlenme oranının nispeten fazla olması beklenebilir.

Tablo 4: Araştırmaya katılanların hangi Türk dizilerini izledikleriyle ilgili bulgular

Özellikler	f	%
Muhteşem Yüzyıl	714	65,3
Kara Sevda	442	40,4
Elde Var Hayat	303	27,7
Çilek Kokusu	302	27,6
Fatmagül'ün Suçu Ne?	213	19,5
Ezel	185	16,9
Karadayı	185	16,9
Kurtlar Vadisi	122	11,2
Diriliş Ertuğrul	57	5,2
Diğer diziler	178	16,3
Toplam	1094	%100

Katılımcılar arasında en çok izlenen dizi "Muhteşem Yüzyıl"dır. Kırgızistan'da bu diziyi takip ediyor olsun ya da olmasın neredeyse herkesin "Muhteşem Yüzyıl" dizisi ile ilgili bilgisi vardır. Dizinin devlet televizyon kanalında (KTRK) haftanın dört günü Kırgızca dublajlı olarak yayınlanması geniş kitlelere ulaşmasını sağlamıştır. İkinci sırada "Kara Sevda", üçüncü sırada "Elde Var Hayat" dizisi yer almaktadır. Araştırmanın yapıldığı dönemde "Diriliş Ertuğrul" dizisi Kırgızistan'da yeni yayınlanmaya başlayan bir dizi olduğu için çok fazla takip edilen bir dizi değildir. 2019 yılında bu dizinin de devlet televizyon kanalında (KTRK) yayınlanması ile izleyici sayısının önemli oranda arttığı düşünülebilir.

Tablo 5: Araştırmaya katılanların ailesinde Türk dizilerini izleyenlerle ilgili bulgular

Sıra No	Ailesinde Türk dizilerini izleyenler	f	%
1.	Anne izliyor	665	60,8
2.	Kız kardeş izliyor	430	39,3
3.	Baba izliyor	171	15,6
4.	Erkek kardeş izliyor	119	10,9
5.	Büyükanne izliyor	111	10,1
6.	Diğer kişi izliyor	54	4,9
7.	Büyükbaba izliyor	32	2,9
	Ailede başka hiç kimse izlemiyor	113	10,3
	Ailede birden fazla kişi izliyor	453	41,4
	Ailede herkes izliyor	9	0,8
	Toplam	1094	%100

Araştırmaya katılanların ailesinde dizilerle ilgili olarak yapılan başka araştırmalarla da benzer şekilde anne, kız kardeş ve büyükannelerin erkeklere göre çok daha fazla oranda dizileri takip ettikleri görülmektedir. Türk dizilerini en çok anneler (%60,8), ikinci sırada kız kardeşler (%39,8) takip etmektedir. En az takip edenler ise büyükbabalardır (%2,9). Katılımcıların ailesinde birden fazla kişi ile yapılan izleme oranının oldukça yüksek olması Türk dizilerinin ailece ya da aile bireylerinin bir kısmı ile birlikte yapılan bir eylem olduğu ve ayrıca aile bireyleri arasında ortak bir paylaşım ortamı yarattığı görülmektedir.

Tablo 6: Araştırmaya katılanların Türk dizilerinden başka en çok dizilerini izledikleri ülkelerle ilgili bulgular.

Sıra No	Türk dizilerinden başka en çok dizilerini izledikleri ülkeler	f	%
1.	G. Kore	340	32,0
2.	Rusya	331	31,1
3.	Amerika	215	20,2
4.	Hindistan	67	6,3
5.	Diğer	48	4,5
6.	Brezilya	10	0,9
	Başka bir ülkenin dizilerini izlemiyor	52	4,9
	Toplam	1094	%100

Araştırmaya katılanların Türk dizilerinden başka en çok Güney Kore dizilerini (%32), ikinci olarak ise Rus dizilerini (%31,1) izlemektedirler. Amerikan dizileri üçüncü sırada (%20,2) yer almaktadır. Bir zamanlar tüm dünyada çok popüler olan Brezilya dizileri ise çok küçük bir oranda (%0,9) takip edilmektedir.

Tablo 7: Türk dizileriyle ilgili Likert ölçeğin geçerlik ve güvenilirliğiyle ilgili bulgular

Kaiser-Meyer-Olkin Testi (KMO)		,856
Bartlett's Test of Sphericity	Ki-kare	3,556E3
	S.d.	45
	P	,000

Tablo 7'ye göre KMO katsayısı 0,856'dır. Araştırmalarda bu değer 0,70'e eşit veya bu orandan büyük olması beklenir (Hair vd., 1998,99). Bu sonuca göre örneklem büyüklüğü faktör analizi için uygun demektir. Bartlett testine ilişkin Ki-kare değerinin de $p < 0.05$ önem düzeyinde anlamlı olduğu görülmektedir.

Tablo 8: Varimax döndürme sonrası maddelerin faktör yükleri matrisi

Faktörde yer alan ifadeler	Faktör Değerleri
Türk dizilerini izlemek Türkçe öğrenmek için iyi bir yoldur.	,801
Türk dizilerini Türkçe öğrenmek için izliyorum.	,774
Türk dizilerinde duyduğum bazı Türkçe söz ve deyimleri günlük hayatımda zaman zaman kullanırım.	,717
Türk dizilerini izleyerek Türkçemi geliştirmem iş hayatında beni öne geçirebilir.	,708
Türk dizilerini izledikten sonra Türkçe öğrenmek istedim.	,571

Varimaks döndürme sonrası faktör yükleri değeri 0,50 ve üzerinde olan maddeler alınmış ve sonuçta 5 maddeden oluşan "Türkçe Öğrenme" boyutu elde edilmiştir.

Tablo 9. Türk dizileriyle ilgili Likert ölçeğin Cronbach Alfa katsayısı

Boyutlar	Cronbach Alfa katsayısı	Madde sayısı
Türk dizileri ve Türkçe öğrenme	,785	5

Faktör altında yer alan maddelerin ortalamasınının (,785) kabul edilebilir Cronbach Alfa katsayısı değeri olan 0,70'den daha yüksek olduğu görülmektedir.

Tablo 10: Türk dizilerinin Türkçe öğrenmeye etkisiyle ilgili maddelerin Cronbach Alfa katsayıları

Madde Toplam İstatistikleri				
Faktörde yer alan ifadeler	Madde silindiğinde ölçek ortalaması	Madde silindiğinde ölçek varyansı	Düzeltilmiş madde toplam korelasyonu	Madde silindiğinde Cronbach's Alpha değeri
1.Türk dizilerini izlemek Türkçe öğrenmek için iyi bir yoldur.	13,04	13,141	,601	,733
2.Türk dizilerini Türkçe öğrenmek için izliyorum.	13,41	12,493	,608	,729
3.Türk dizilerinde duyduğum bazı Türkçe söz ve deyimleri günlük hayatımda zaman zaman kullanırım.	13,48	12,845	,575	,741
4.Türk dizilerini izleyerek Türkçemi geliştirmem iş hayatında beni öne geçirebilir.	13,48	13,445	,572	,743
5.Türk dizilerini izledikten sonra Türkçe öğrenmek istedim.	13,22	13,836	,459	,779

Türk dizileriyle ilgili Likert ölçeğinin Türkçe öğrenme boyutunun iç tutarlılığının ve homojenliğinin bir göstergesi olarak Cronbach Alfa katsayısı hesaplanmıştır. Yukarıdaki tabloda görüldüğü üzere faktör altında yer maddelerin silinmesi durumunda faktör ortalaması olan ,785'ten daha düşük bir değer elde edilmektedir. Diğer bir ifadeyle faktör altında yer alan maddelerin çıkarılması faktörün güvenilirliğinin azalmasına neden olabilecektir.

Tablo 11: Araştırmaya katılanların cinsiyetlerine göre Türk dizilerinin Türkçe öğrenmeye etkisi açısından farklar.

Faktör Adı	Cinsiyeti	N	X	S.s.	t	p
Türkçe Öğrenme Faktörü	Kız	675	3,40	,885	3,507	,000
	Erkek	394	3,20	,867		

Tablo 11'de Türkçe Öğrenme Faktörü açısından değerlendirildiğinde katılımcıların cinsiyetlerine ilişkin aralarındaki farka ait t değerlerinin istatistiksel açıdan $p < 0.05$ önem düzeyinde anlamlı olduğu görülmektedir. Buna göre kız öğrencilerde Türkçe öğrenme faktörü erkek öğrencilere göre daha yüksek bir değere sahiptir. Başka bir ifadeyle kız öğrenciler üzerinde Türk dizilerini izlemenin Türkçe öğrenme etkisi daha fazladır.

Tablo 12. Araştırmaya katılanların öğrenim gördüğü üniversiteye göre Türk dizilerinin Türkçe öğrenmeye etkisi açısından farklar

Öğrenim Gördüğü Üniversite	N	F	Fark
1-KTMÜ	157	3,70	2,3,4,5,6
2-Milli Üniv.	160	3,29	1,4
3-BGU	158	3,25	1,4,
4-Karakol Devlet Üniv.	145	2,89	1,2,3,5,6,7
5-Narın Devlet Üniv.	151	3,29	1,4,
6-Oş Devlet Üniv.	154	3,33	1,4,
7-Calalabad İktisat ve Girişimcilik Üniv.	145	3,51	4
Toplam	1070	3,33	

Tablo 12 incelendiği zaman Kırgızistan-Türkiye Manas Üniversitesinin (KTMÜ) ve Karakol Devlet Üniversitesinin diğer beş üniversiteden farklı değerlere sahip olduğu görülmektedir. KTMÜ'de eğitim dillerinden birinin Türkçe olması bu üniversitenin Türkçe öğrenme faktörü bakımından farklılaşmasının nedeni olabilir. KTMÜ'de eğitim dili Türkçe ve Kırgızcadır. Üniversitede bir yıl dil hazırlık programı uygulanmaktadır. Üniversiteye kayıt yaptıran öğrencilere yoğun olarak Türkçe öğrendikleri hazırlık sınıfında zaman zaman Türkçe diziler ve filmler de izlettirilmektedir. Dolayısıyla öğrencilerin bir kısmı Türk dizileriyle bu şekilde tanışmakta ve sonrasında da izlemeye devam etmektedir. Böylece hem Türkçelerini geliştirmekte hem de zevk aldıkları bir eylemi gerçekleştirmektedirler. Karakol Devlet üniversitesinde Türk dizileri daha çok Rusça olarak izlenmektedir. Karakol'un Kırgızistan'da Rus kültürünün etkili olduğu şehirlerden biri olması nedeniyle araştırmada bu sonuç elde edilmiş olabilir. Nitekim Türkçe öğrenme

faktöründe en yüksek değere (3,70) KTMÜ sahipken en düşük değere (2,89) Karakol Devlet Üniversitesi sahiptir.

Tablo 13: Araştırmaya katılanların üniversitelerine göre Türk dizilerini hangi dilde izlediği açısından farklar

		Türk Dizilerini İzlediği Dil				χ^2	P
		Türkçe	Kırgızca	Rusça	Altyazılı olarak		
KTMÜ	f	135	7	20	3	74,452	,000
	%	81,8	4,2	12,1	1,8		
Milli Üniv.	f	22	10	107	20		
	%	13,8	6,3	67,3	12,6		
BGU	f	21	13	99	22		
	%	13,5	8,4	63,9	14,2		
Karakol Devlet Üniv.	f	4	23	117	7		
	%	2,6	15,2	77,5	4,6		
Narın Devlet Üniv.	f	12	36	91	10		
	%	8,1	24,2	61,1	6,7		
Oş Devlet Üniv.	f	18	37	93	6		
	%	11,7	24,0	60,4	3,9		
Calalabad İktisat ve Girişimcilik Üniv.	f	54	9	78	5		
	%	37,0	6,2	53,4	3,4		

Tablo 13, araştırmaya katılanların üniversitelerine göre Türk dizilerini izlediği dil açısından aralarında anlamlı fark olduğunu göstermektedir. Tablo incelendiğinde Türk dizilerini en yüksek Türkçe izleme oranına sahip üniversitenin (%81,8) KTMÜ olduğu görülmektedir. Buradan hareketle KTMÜ'nün Türkçe öğrenmeyle ilgili misyonunu yerine getirdiği söylenebilir. En yüksek Rusça izleme oranına (%77,5) ise Karakol Devlet Üniversitesi sahiptir. Milli Üniversite, BGU, Narın Devlet Üniversitesi, Oş Devlet Üniversitesi ve Calalabad İktisat ve Girişimcilik Üniversitesi'ndeki öğrencilerin çoğunluğunun da Türk dizilerini Rusça izledikleri görülmektedir.

Tablo 14: Araştırmaya katılanların etnik kökenlerine göre Türk dizilerinin Türkçe öğrenmeye etkisi açısından farklar

Etnik Köken	N	X	S.s.	F	p	Fark
Kırgız	882	3,34	,888	3,642	,012	Özbek>Diğer
Özbek	75	3,51	,887			
Rus	46	3,11	,846			
Diğer	54	3,07	,762			
Toplam	1057	3,33	,883			

Tablo 14'e göre katılımcıların etnik kökenlerine göre Türk dizilerinin Türkçe öğrenmeye etkisi açısından aralarındaki farka ait F değerinin istatistiksel açıdan $p < 0,05$ önem düzeyinde anlamlı olduğu görülmektedir. Farkın hangi etnik kökenliler arasında olduğunu anlamak amacıyla Tukey Post Hoc testi uygulanmıştır. Buna göre Özbek etnik kökenine sahip öğrencilerin diğer etnik köken seçeneğini işaretleyen öğrencilere göre puanlarının daha yüksek olduğu başka bir deyişle Türk dizilerinin Türkçe öğrenmeye etkisiyle ilgili olarak daha olumlu yönde görüş bildirdikleri ifade edilebilir.

Tablo 15: Araştırmaya katılanların izlenen kaynağa göre Türk dizilerinin Türkçe öğrenmeye etkisi açısından farklar

İzlenen Kaynak	N	X	S.s.	F	p	Fark
1.Televizyon	281	3,07	,871	16,716	,000	2,3
2.CD/DVD	239	3,32	,841			1,4
3.İnternet	526	3,48	,874			1,4
4.Diğer	15	2,69	,868			2,3
Toplam	1061	3,32	,885			

Tablo 15'te katılımcıların Türkçe öğrenme faktörüne göre Türk dizilerini izlediği kaynaklar bakımından aralarındaki farka ait Ki-kare değerinin $p < 0.05$ önem düzeyinde anlamlı olduğu görülmektedir. Türk dizilerini televizyon izleyenlerle CD/DVD ve internetten izleyenler arasında istatistiksel olarak anlamlı fark olduğu görülmektedir. Buradan hareketle yeni medya ve eski medya arasında Türkçe öğrenme faktörü açısından fark bulunmaktadır sonucuna ulaşılabilir.

Tablo 16: Araştırmaya katılanların izleme sıklığına göre Türk dizilerinin Türkçe öğrenmeye etkisi açısından farklar

İzleme Sıklığı	N	X	S.s.	F	p	Fark
1.Her gün	153	3,60	,905	14,469	,000	2,4,5
2.Birkaç günde bir	247	3,36	,832			1,4
3.Hafta sonları	245	3,52	,869			4,5
4.Nadiren	285	3,08	,815			1,2,3
5.Artık izlemiyorum	139	3,13	,942			1,3
Toplam	1069	3,33	,883			

Tablo 16 incelendiğinde araştırmaya katılanların izleme sıklığına göre Türk dizilerinin Türkçe öğrenmeye etkisi bakımından gruplar arasında $p < 0.05$ önem düzeyinde anlamlı fark olduğu görülmektedir. Farkın hangi gruplar arasında olduğunu anlamak amacıyla Tukey Post Hoc testi uygulanmıştır. Elde edilen sonuçlara göre, Türk dizilerini her gün izleyenler ve hafta sonu izleyenlerin diğer gruplardan ayrıştığı görülmektedir. Başka bir ifadeyle Türk dizilerini yoğun olarak izleyenlerin diğer gruplardan Türkçe öğrenme faktörü bakımından farklılaştığı ifade edilebilir.

TARTIŞMA VE SONUÇ

Türk dizilerinin Türkçe öğrenmeye etkisini Kırgızistan örneğinde ortaya koymak amacıyla yapılan bu çalışmada Türk dizilerinin doğrudan ve dolaylı olarak birçok bakımdan Türkçe öğrenmeye katkı sağladığı görülmüştür. Öncelikle Türk dizileri aracılığıyla Türkiye'ye ve Türk kültürüne olduğu kadar Türkçeye ve Türkçe öğrenmeye de bir ilgi oluşmaktadır. Bazen de üniversitede ya da dil kurslarında Türkçe öğrenirken dizi izleme eylemine başlanılmakta ve bu durumda diziler öğrenilen teorik bilgi için bir pekiştirici ya da tamamlayıcı görevi görmektedir. Bunlara ek olarak Türkçe bilmek Kırgızistan'da üniversite öğrencileri tarafından iş yaşamında kendilerini öne çıkaracak bir unsur olarak da görülmektedir. Dolayısıyla Türk dizilerinin de bu sürece katkı sağladığı öne sürülebilir.

Kırgızistan'da yayınlanan dizilerin dublajları çok kaliteli dublajlar değildir. Arka planda karakterlerin orijinal konuşmalarını duymak mümkündür. Üstelik karakterlerin hepsi bir kişi tarafından seslendirilmekte, bazen de kadın karakterleri bir kişi erkek karakterleri bir kişi seslendirmektedir. Bu durum da izleyicinin seyir zevki açısından hoş bir durum değildir. Dolayısıyla dublajlı olarak başlayan dizi izleme süreci belli bir zaman sonra dizinin orijinal dili olan Türkçeye dönebilmektedir. Önce günlük bazı kalıp sözleri ve ifadeleri kullanmakla başlayan Türkçe öğrenme serüveni Türkçe dil kurslarına kayıt olmakla sonuçlanmakta ya da bazen de yoğun dizi izleme neticesinde Kırgızcanın Türkçeye yakın bir dil olması sayesinde Türkçe anlaşılır hale gelebilmektedir.

Arbatlı ve Kurar (2015,45) tarafından Kazakistan'da yapılan çalışmada da Türk dizilerinin daha çok internet üzerinden orijinal dilinde izlenmesinin sebebi olarak Türkçe öğrenme isteği ve televizyonda yayınlanan dizilerin dublaj kalitelerinin düşük olması gösterilmektedir.

Yabancı dil öğretiminde dört temel dil becerisinin kullanılması önemlidir. Dizi izlerken bir yandan bu temel dil becerilerinden dinleme becerisi gelişirken bir yandan da hedef dilde kullanılan deyimler, söz kalıpları, ifadelerin doğal ortamlarında nasıl kullanıldığı ve bu dil öğelerine hangi davranış kalıplarının eşlik ettiği görülmektedir. Dolayısıyla hedef dilin kültürünün de aktarılması mümkün olmaktadır. Böylece öğrenilen kelime ve sözler bir bağlam içerisinde öğrenildiği için daha kalıcı bir öğrenme sağlanmış

olmaktadır. Bunun yanı sıra dizilerde kullanılan dil, o toplum içerisinde yaşayan canlı dili yansıması bakımından da ayrı bir önem arz etmektedir. Dil öğrenen günlük dili de öğrenmiş olur. Dizilerin genellikle uzun süreli yapımlar olması sayesinde öğrenilen kelime ve sözlerin sonraki bölümlerde tekrar edilmesiyle pekiştirilmesi sağlanmaktadır. Örneğin, genel olarak haftada bir yayınlanan dizilerin Balkan ülkelerinde günde bir bölüm olarak yayınlandığı belirtilmektedir (Akova,2014, 185). Kırgızistan'da da Türk dizileri televizyon kanallarında haftada bir bölüm olarak değil her gün bir bölüm olarak yayınlanmakta, hatta 'prime time'da yayınlanan dizilerin gündüz kuşağında tekrarı verilmektedir. Dolayısıyla izleyiciler çok sık aralıklarla yoğun bir dizi izleme eylemi gerçekleştirmektedir.

Türkçe öğretiminde görsel ve işitsel materyallerin kullanılması konusunda literatürde daha çok sinema filmlerinin dil öğretiminde kullanılmasıyla ilgili çalışmaların yer aldığı görülmektedir. Örneğin Saraç (2012, 41) tarafından yapılan çalışmada sanatsal filmlerin Türkçe öğretiminde kullanılmasının önemi üzerinde durulmakta ve kelime hazinesinin gelişmesine, hatırlanmasına ve kalıcılığının sağlanmasına katkısı açıklanmaktadır. Oysa dil öğretiminde dizi filmlerin kullanılmasının filmlere göre bazı avantajlı yanları bulunmaktadır. Dizilerin filmlere göre genellikle kısa olması, devamlılık göstermesi ve belli dil kalıplarının sürekli olarak tekrar edilmesi gibi nedenlerle avantaj sağladığı görülmektedir. Bunlara ek olarak dizilerin arkadaş grubu ya da aile ile birlikte izlenmesi durumunda diziler ilişkileri güçlendirici, pekiştirici bir unsur olarak da işlev görebilir. Tablet, bilgisayar, cep telefonu gibi teknolojilerin hayatımıza girişiyle gün geçtikçe azalan arkadaşlar ve aile bireyleri arasındaki ortak paylaşımlar dizi izlenerek geri kazanılabilmektedir.

Dizilerin yabancı dil öğretiminde kullanılması birçok açıdan fayda sağlamaktadır. Bununla birlikte hangi dizilerin seçileceği önem arz etmektedir. Sadece belli bir bölgenin şivesinin kullanıldığı ya da çok fazla argo sözlerin ve küfürlü ifadelerin bulunduğu sınıf içinde izlenmesi uygun olmayan diziler tercih edilmemelidir. İdeolojik mesajlar içeren ya da yabancı dilde anlaşılması zor ifadelerin yer aldığı dizilerin de kullanılması uygun değildir. Bu bakımdan Türk dizilerinin Türkçe öğretiminde kullanılmasında dizi seçimine çok özen gösterilmesi gerekmektedir.

Yılmaz ve Irşi (2017, 154) tarafından yapılan çalışmada da dil öğretirken film seçiminde dikkatli olunması gerektiği ve Türk kültürünü doğru tanıtan filmlerin seçilmesinin önemine vurgu yapılmaktadır. Ayrıca filmlerin Türkçe öğretim derslerini keyifli hale getirdiği ve kültür aktarımını kolaylaştırdığına dikkat çekilmektedir. İşcan ve Delen (2017, 98) tarafından çalışmada ise filmlerdeki kültürel unsurların kavranmasında öğretmenin kilit rol oynadığı ve film öncesinde ve izleme sırasında açıklamalar ile birçok kültürel unsurun öğretilebileceği üzerinde durulmaktadır. Özbay (2009, 5) dil öğretimini kültür aktarımı ile bir tutarken Çangal (2012, 13) ise hangi yöntem kullanılırsa kullanılsın Türkçe öğretilirken kültür unsurlarının da öğretilmesi gerektiğini öne sürmektedir. Ercan (2015, 10) tarafından gerçekleştirilen çalışmada Yabancılar Türkçe Öğretimi konusunda yapılan lisansüstü tezlerde ortak olarak dile getirilen önerilerin başında "Etkili bir dil öğretimi gerçekleştirmek için kültür öğretiminin de yapılması gereklidir" ifadesinin geldiği görülmektedir.

Türk dizileri Türk dünyası açısından birleştirici bir unsur olarak görülebilir. Türk dizilerinin izlenmesiyle izleyiciler kendi kültürleri ve dizideki kültür arasında birçok benzerlikler olduğunu görebilmektedir. Özellikle "Diriliş Ertuğrul" gibi Türklerin tarihini konu alan dizilerin Orta Asya ülkelerinde izlenmesi sayesinde ortak bir tarihi geçmişe ve kültürel değerlere sahip olduğu bilinci yerleşebilecektir. Nitekim Arbatlı ve Kurar (2015, 45) tarafından yapılan çalışmada Türk dizilerinin Türk soylu halklar arasında daha popüler olduğu sonucuna varılmış ve bu topluluklar arasında etnik, dinî ve kültürel yakınlık olmasının etkisine dikkat çekilmiştir. Diğer yandan özellikle Balkanlarda ve Ortadoğu'da Türk dizilerinin izlenmesi ise 'Yeni Osmanlılık' olarak değerlendirilmekte ve Türkiye'nin Osmanlı mirasına sahip çıkması olarak görülebilmektedir. Akova (2014, 185) tarafından çalışmada Türk dizilerinin Balkanlarda şimdiye kadar başka dizilerin başaramadığı oranda kültür taşımacılığı yaptığına vurgu yapılmaktadır. Kesebir (2015, 748) tarafından yapılan çalışmada da Türk dizilerinin Balkanlarda Türkçe öğrenimine katkı sağladığı sonucuna ulaşılmıştır.

Türk dizilerini izleyenlerin Türk kültüründen etkilendiği ve Türkiye'ye yönelik bakış açısında olumlu yönde bir tesir bıraktığı görülmektedir. Bunun yanında yoğun olarak dizi izleyen kişiler dizideki kahramanlarla özdeşleşmeye ya da dizideki kahramanları kendi ailesinden biri gibi görmeye başlamaktadır. İzleyicilerin kültürüne yakın kültürlere sahip dizilerde bu durum daha çok geçerlidir. Dolayısıyla Türk dizilerinin birbirine çok yakın bir kültüre ve dile sahip olan Türkler ve Kırgızlar arasındaki yakınlığı güçlendireceği öngörülebilir.

Kırgızistan'da televizyon hala güçlü kitle iletişim aracı durumundadır. Her ne kadar üniversite öğrencileri arasında Türk dizilerini internet üzerinden izlemek yaygın olsa da nüfusun tamamı göz önüne

alındığında özellikle kırsal bölgelerde Türk dizileri televizyondan ya da CD/DVD'den izlenmektedir. Ulusal kanallarda Türk dizileri yayımlandığı gibi birçok yerel kanal da Türk dizilerini yayınlamaktadır. Bazı kanallar tarafından Türk dizilerini yayınlamak yüksek reyting almanın yollarından biri olarak görülmektedir.

Türk dizilerinin Kırgızistan'da devlet kanalı dâhil birçok başka televizyon kanalında yayınlanmasıyla birlikte Kırgızistan'da bulunan TTEÖMER (Türkiye Türkçesi Eğitim-Öğretim Merkezi) ve diğer Türkçe kurslarına talepte artış olmuştur (TTEÖMER Brifing Dosyası, 2017). Daha önce sadece başkent Bişkek'te bulunan TTEÖMER Türkçe kursları 2015'den sonra diğer şehirlerde de açılmaya başlamıştır. Kırgızistan'da son yıllarda Türkiye'ye tatil gitmek ya da Türkiye'de üniversite okumak daha popüler hale gelmiştir. Kısacası Kırgızistan'da Türk dizilerinin Türkiye'ye ve Türk kültürüne karşı ilgiyi artırdığı aşikârdır.

Günümüzde Türk dizileri Türkiye'nin kültür elçisi gibi işlev görmektedir. Türk dizilerinin Türkiye'nin ülke markasına ve Türk kültürünün tanıtımına yaptığı katkılar büyüktür. Gerçekten Türk dizilerinin Türkiye'ye sağladığı katma değer dizilerden elde edilen gelirin çok daha fazlasıdır. Nitekim Kuyucu (2014, 120) tarafından yapılan araştırmada da söz konusu bu tespit yapılmakta ve Türk dizilerinin sadece ekonomik ihracat ürünü olarak görülemeyeceği, bunun ötesinde Türk kültürünü ve dilini tüm dünyaya tanıttığı üzerinde durulmaktadır. Ayrıca Türk dizilerinin hükümet politikaları ile desteklenmesi gerektiğine vurgu yapılmaktadır. Türk dizilerinin Türkiye'ye çok çeşitli faydalar sağlaması nedeniyle birçok araştırmacı tarafından Türk dizileri Türkiye'nin 'yumuşak güç' unsuru olarak kabul edilmektedir.

Zaman zaman eleştirilse de Türk dizileri bir kültürü, milleti ve ülkeyi temsil etmektedir. Türkiye'nin ve Türk kültürünün iyi örneklerle temsil edilmesini sağlamak için devlet tarafından son yıllarda teşvikler ve mevzuat kolaylıkları sağlanmaktadır. Hâlihazırda Türkiye'nin tanıtımına fayda sağlayan yerli ve yabancı yapımların Türkiye'de yaptıkları harcamanın yüzde 30'u kadar maliyeti Kültür ve Turizm Bakanlığı tarafından karşılanmaktadır.¹¹ Buna ek olarak 2018 yılında kurulan Cumhurbaşkanlığı İletişim Başkanlığı tarafından 2019 yılı Mart ayında Türk dizileri konulu bir çalıştay yapılarak sektörün sorunlarına çözüm üretilmeye ve sektöre destek olmaya çalışılmaktadır.¹²

KAYNAKÇA

- Akova, Sibel (2014). *Türk Dizilerinin Balkanlar'daki Etkileri*. Yayınlanmamış Doktora Tezi, Maltepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü İletişim Bilimleri Anabilim Dalı, İstanbul.
- Aliyeva, Altunay (2014). "Мягкая Сила" В Современной Внешней Политике Турции. *Moskova Üniversitesi Uluslararası İlişkiler Ve Dünya Politikası Dergisi*, Cilt: 25. S. 3, s. 63-94.
- Altunışık, Remzi, Coşkun, R, Bayraktaroğlu, S. ve Yıldırım, E. (2010). *Sosyal Bilimlerde Araştırma Yöntemleri SPSS Uygulamalı*. 6. Baskı. Sakarya: Sakarya Yayıncılık.
- Arbatlı, Mehmed Said ve Kurar, İhsan (2015). Türk Dizilerinin Kazak-Türk Kültürel Etkileşimine ve Türkçenin Yaygınlaşmasına Etkisi. *Turkish Studies-International Periodical for the Languages Literature and History of Turkish or Turkic*, Cilt: 10/2, Kış 2015, s. 31-48.
- Bechev, Dimitar (2012). Turkey in the Balkans: Taking a Broader View. *Insight Turkey*, Cilt:14, S. 1, s. 131-146.
- Ercan, Aliye Nur (2015). *Yabancılar Türkçe Öğretimi Üzerine Yapılmış Lisansüstü Tezlerin Çeşitli Değişkenler Açısından Analizi*. <https://www.researchgate.net/publication/281235457> Erişim Tarihi: 07.04.2019.
- Çangal, Önder. (2012). *Yabancılar Türkçe Öğretiminde Kültür Taşıyıcısı Olarak Türküler*. Gazi Üniversitesi Türkçe Araştırmaları Akademik Öğrenci Dergisi, s. 9-20.
- Hair, F. Joseph, Anderson, R. E., Tatham, R. L. ve Black, B. (1998). *Method for Statistical Analysis of Multivariate Observation*. 5th edition. New Jersey, ABD: Prentice Hall.
- İşcan, Adem (2011). Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretiminde Filmlerin Yeri ve Önemi. *Turkish Studies - International Periodical For The Languages, Literature and History of Turkish or Turkic*, Cilt: 6/3, Yaz 2011, s. 939-948
- İşcan, Adem ve Delen, Mahmut (2017). Yabancılar Türkçe öğretiminde filmlerin kullanımı (Selvi Boylum Al Yazmalım filmi örneği). *Ana Dili Eğitimi Dergisi*, 5(2), s. 87-101.
- Kesebir, Ensar (2015). Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretiminde Romandan Uyarlanan Dizilerin Balkan Coğrafyasına Etkisi. *International Journal of Languages' Education and Teaching*, ISSN: 2198 - 4999, Mannheim: GERMANY UDES 2015, s. 742-750.
- Kuyucu, Mihalıs (2014). Evaluation of the Economic and Cultural Effects of The Turkish Soap Operas and TV Series Exported to World TVs in the Example of "Muhteşem Yüzyıl" and Greece. *Proceedings of SOCIOINT14- International Conference on Social Sciences and Humanities*, Eylül 2014, İstanbul, s. 103-122. 8-10.
- Özbay, Murat (2009). *Türkçe özel öğretim yöntemleri I*. (3.Baskı), Ankara: Öncü Yayıncılık.
- Rousselin, Mathieu (2013). Turkish Soap Power: International Perspectives and Domestic Paradoxes. *Euxinos, Online Journal of the Center for Governance and Culture in Europe*, University of St. Gallen, Sayı:10, s. 16-22.
- Saraç, Hakan (2012). Yabancı Dil Öğretimi Sürecinde Sanatsal Filmler. *İdil Dergisi*, 2012, Cilt:1, S. 4, s. 27-42.
- TTEÖMER Brifing Dosyası (2017). T.C. Bişkek Eğitim Müşavirliğine bağlı Türkiye Türkçesi Eğitim-Öğretim Eğitim Merkezi, 2017, Bişkek.
- Yanardağoğlu, Eylem ve Karam, İmad N. (2013). The Fever That Hit Arab Satellite Television: Audience Perceptions of Turkish TV Series. *Identities: Global Studies in Culture and Power*, Cilt:20, S. 5, s. 561-579. Erişim Tarihi: 11.05.2017.

¹¹ <https://t24.com.tr/haber/turkiye-dizi-ihracatinda-abd-ile-yarisiyor,810855> (Erişim Tarihi: 08.04.2019)

¹² <https://www.haberler.com/istanbul-universitesi-nde-turk-dizileri-calistayi-11824153-haberi/> Erişim Tarihi: 12.04.2019.

Yılmaz, Fatih ve Irşi, Ayşegül (2017). Yabancılara Türkçe Öğretiminde TV Dizilerinin Kullanımı. *International Journal of Languages' Education and Teaching*, Cilt:5, S. 2, Haziran 2017, s. 144-157.

Zubkova, Aleya İgorovna (2015). Мягкая Сила Турции: Феномен «Soft Power» Как Инструмент Культурной Дипломатии. (Türkiye'nin Yumuşak Gücü: Kültürel Diplomasi Aracı Olarak "Dizi Gücü"). *Rusya Halkların Dostluğu Üniversitesi Bülteni, Siyaset Bilimi Dizisi*, S. 2, s. 55-62.

İnternet Kaynakları

<https://www.a24.com.tr/turkiye-dizi-sektorunde-abd-ile-yarisiyor-haberi-40091997h.html?h=50> Erişim Tarihi: 08.04.2019.

<https://www.sabah.com.tr/ekonomi/2019/03/12/turk-dizileri-500-milyon-kisiye-ulasti> Erişim Tarihi: 11.04.2019.

<https://www.haberturk.com/turk-dizileri-300-milyon-dolarlik-ihracat-yapiyor-2179942-ekonomi> Erişim Tarihi: 11.04.2019.

<https://t24.com.tr/haber/turkiye-dizi-ihracatinda-abd-ile-yarisiyor,810855> Erişim Tarihi: 08.04.2019.

<http://tomer.ankara.edu.tr> Erişim Tarihi: 03.04.2019.

www.tika.gov.tr Erişim Tarihi: 30.03.2019.

www.yee.org.tr Erişim Tarihi: 05.04.2019.

<https://turkiyemaarif.org> Erişim Tarihi: 05.04.2019.

<http://edu.gov.kg/kg/high-education/universities/> Erişim Tarihi: 05.04.2019.

<https://valuta.kg/stats/> Erişim Tarihi: 03.04.2019.

<https://www.haberler.com/istanbul-universitesi-nde-turk-dizileri-calistayi-11824153-haberi/> Erişim Tarihi: 12.04.2019.